

Waardering en Selectie in de keten

<blok>Belang van Waardering en Selectie in de keten

De basis voor een goede samenwerking in de keten wordt gevormd door keteninformatie. Die keteninformatie moet natuurlijk ook worden gewaardeerd en geselecteerd. Afspraken hierover leggen we vast in selectielijsten van overheidsorganisaties. De selectielijst moet aansluiten bij de ketensamenwerking. Anders loop je tegen risico's aan in de bedrijfsvoering: onduidelijkheid waar het zorgdragerschap ligt, het te vroeg vernietigen van informatie en vernietiging van informatie die (nog) bewaard had moeten worden. Daarnaast is het van belang dat de selectielijst ook daadwerkelijk toegepast wordt. Alleen dan kan er echt vernietigd en overgebracht worden met de juiste waarborgen.

<blok>Doel en doelgroep

Deze module richt zich enerzijds op de opstellers van selectielijsten en anderzijds op de informatieprofessionals die de selectielijsten toepassen in de keten.

In deze module wordt omschreven waar je op moet letten bij het opstellen en toepassen van een selectielijst, als je samenwerkt in een keten. Op welke momenten moet je extra stappen zetten om goed aan te sluiten op de selectielijsten van de ketenpartners in jouw keten? Wanneer je te maken hebt met een bestaande selectielijst die niet goed aansluit op de keten moet je daarop kunnen anticiperen. Daarom wordt ook omschreven welke scenario's er voor handen zijn om waardering en selectie alsnog toe te passen.

Gebruik van deze module

Deze module kan dus gebruikt worden wanneer een overheidsorganisatie aan de slag gaat met een selectielijst en samenwerkt in ketens. Er zijn dan twee scenario's mogelijk. Deze worden beide verder uitgewerkt:

- [Het opstellen van een selectielijst voor de organisatie](#)
- [Een gezamenlijke selectielijst voor de samenwerking](#)

Mogelijke indicatoren voor welk scenario van toepassing is op jouw organisatie:

Scenario	Indicatoren
Selectielijst apart voor elke organisatie in de samenwerking	<ul style="list-style-type: none">- Keten is een opvolging van processen- Wetgeving vereist verschillende bewaartermijnen per ketenpartner- Behoeft organisatie voor eigen invulling bewaartermijnen
Gezamenlijke selectielijst voor alle organisaties in de samenwerking	<ul style="list-style-type: none">- Er wordt binnen processen veel samengewerkt met dezelfde informatie.- Er is behoefte aan uniformiteit van bewaartermijnen <p>Dit wordt op de pagina verder uitgewerkt.</p>

<blok>Wanneer aan de slag met Waardering en Selectie in de keten?

Hierbij pas je het principe van archiveren by design toe. Vanaf het moment dat afspraken worden gemaakt over het opzetten van een ketensamenwerking moet waardering en selectie worden besproken. Als mogelijke risico's met betrekking tot het vernietigen en bewaren van informatie vooraf niet kunnen worden geïdentificeerd, kan dit in de toekomst problemen veroorzaken. Dit wordt ook zo omschreven in de eindrapportage van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed over [archivering en ketensamenwerking](#). Wanneer achteraf een oplossing voor waardering en selectie bedacht moet worden, zorgt dit voor complexe oplossingen waarvan de implementatie een lange doorlooptijd heeft. Denk bijvoorbeeld aan het achteraf toekennen van bewaartermijnen.

<subpagina>Mogelijke waarderingen in een selectielijst

Wanneer jouw organisatie binnen een keten werkt, dan moet dit ook zijn weerslag vinden in de selectielijst van de organisatie. Kort gezegd moet de selectielijst aansluiten bij de manier waarop de samenwerking is ingericht. De beschrijving van de ketensamenwerking en ketenprocessen leidt tot een net andere dynamiek dan bij interne processen.

Bij actualisering van een bestaande selectielijst zijn deze processen vaak al omschreven. Het is dan vooral belangrijk om de check te doen of de beschrijving en waardering goed aansluit bij de selectielijsten van ketenpartners. Bij het opstellen van een selectielijst gebruik je de [Handreiking Waardering en Selectie](#). Alleen wanneer er specifieke aandacht nodig is voor informatie in processen in ketensmaak je ook gebruik van onderstaande stappen. Deze stappen komen overeen met stappen die je zet zoals omschreven in de handreiking Waardering en Selectie, maar zijn toegespitst op ketens.

Randvoorwaarden

Bij de inrichting van de ketensamenwerking, maar ook om een selectielijst op te stellen waar keteninformatie in voorkomt, moeten bepaalde randvoorwaarden worden ingevuld. Het gaat dan om de volgende randvoorwaarden:

1. Er is een overzicht van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van ketenpartners
2. Er is overzicht en inzicht van processen, overheidsinformatie, applicaties, de gehanteerde standaarden en hun samenhang in de keten
3. Er is een duidelijk overzicht wie zorgdrager is voor welke keteninformatie

Systeemanalyse

Voer de **systeemanalyse** uit om te bepalen wat permanent wordt bewaard. Voor keteninformatie krijgen de volgende stappen in de systeemanalyse extra aandacht:

Stap	Toelichting	Voorbeeld
Beschrijf besluitvormende overlegstructuren van de organisatie	Beschrijf organisatie-overstijgende besluitvormende overleggen die onderdeel zijn van de ketensamenwerking. Denk bijvoorbeeld aan een terugkerend overleg waarin ketenpartners op bestuurlijk niveau een prognose voor de keten vaststellen.	Het Lokaal Ketenoverleg

Beschrijf de relatie met andere organisaties	Beschrijf met welke ketenpartners en in welke ketens de organisatie samenwerkt en op welke manier. Als het gaat om grootschalige of gecompliceerde ketens is het raadzaam om dit in een schema weer te geven.	Zie pagina 21 van het Informatiemodel keten inburgering
Beschrijf de cruciale processen van de organisatie	Voer je een bepaald cruciaal proces samen met een andere ketenpartner uit? Dan is het goed om te checken wat voor beeld de ketenpartner van de samenwerking heeft en of de ketenpartner dit proces ook als cruciaal beschouwt. Het is namelijk van belang om een beeld te hebben hoe lang bepaalde keteninformatie beschikbaar is in de keten.	Ketenpartner 1 is opgericht met het doel bepaalde vergunningen te verlenen en beschouwt dit als een cruciaal proces van de organisatie. Dit proces wordt samen met ketenpartner 2 uitgevoerd, maar deze ketenpartner heeft hierbij een kleinere rol en beschouwt het proces voor de eigen organisatie niet als cruciaal. Dit kan ertoe leiden dat ketenpartner 1 het proces waardeert met te bewaren en ketenpartner 2 met te vernietigen.
Beschrijf de systematische registraties van de organisatie	Systematische registraties (waaronder basisregistraties) zijn vaak het product van een ketensamenwerking of worden gebruikt binnen een ketensamenwerking.	Stelsel van Basisregistraties

Binnen een informatieketen komt voor dat processen sterk afhankelijk van meerdere ketenpartners zijn. Keteninformatie wordt ook per definitie veel gedeeld en hergebruikt. Je komt dan ook logischerwijs tot dezelfde categorieën. Ga hierover in gesprek met de andere ketenpartner(s) en kies waar mogelijk voor dezelfde waardering. Dit zorgt voor een logische samenhang tussen overgebrachte informatieobjecten van ketenpartners.

De uitvoering van de systeemanalyse kan echter leiden tot verschillende waarderingen. Stem dit af en verwijs naar de betreffende categorie in de selectielijst(en) van de ketenpartner(s).

Risicoanalyse

Aan de hand van de [risicoanalyse](#) worden de bewaartermijnen van te vernietigen keteninformatie bepaald. Bij keteninformatie krijgen de volgende stappen in de risicoanalyse extra aandacht:

Stap	Toelichting	Voorbeeld
Vermeld wet- en regelgeving die bewaartermijnen en andere relevante bepalingen voorschrijven	Een belangrijke vraag om te beantwoorden is of wet- en regelgeving door de ketenpartners hetzelfde wordt geïnterpreteerd.	Een wet schrijft voor dat informatie uit een ketenproces ten minste twee jaar moet worden bewaard. Ketenpartner 1 wil op basis van de wet informatie uit het proces vernietigen na twee jaar, ketenpartner 2 na vijf jaar.
Beschrijf de risico's	Wat kunnen de gevolgen zijn als jouw organisatie keteninformatie vernietigt terwijl een andere ketenpartner deze informatie nog nodig heeft?	Ketenpartner 1 beheert gegevens in opdracht van ketenpartner 2. Via een informatiebeveiligingsincident binnen de organisatie van ketenpartner 1 worden deze gegevens openbaar. Na onderzoek blijkt dat deze gegevens volgens sectorale

	Is er daarnaast ook een afbreukrisico voor de hele keten als jouw organisatie keteninformatie te vroeg vernietigt of langer bewaart dan nodig is?	wetgeving al vernietigd hadden moeten zijn. Dit incident kan een negatieve invloed hebben op de organisatie van ketenpartner 1 maar ook op die van ketenpartner 2.
Verantwoord de classificatie van risico's	Beschrijf hoe groot de bovengenoemde risico's zijn voor het te vroeg of te laat vernietigen van keteninformatie.	Hiervoor kun je bijvoorbeeld de handreiking Ketenrisicoanalyse gebruiken van de IBD en VNG. Deze analyse gaat uit van risico's vanuit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO).

Besprek met ketenpartners de risico's van het te vroeg of te laat vernietigen van keteninformatie. Overleg over de risico's van te vroeg vernietigen is noodzakelijk omdat tussen ketenpartner de aannamen kan bestaan dat bepaalde informatie elders nog wordt bewaard terwijl deze al is vernietigd. Probeer daarnaast bewaartermijnen van keteninformatie zoveel mogelijk af te stemmen op bewaartermijnen van ketenpartners. De risicoanalyse kan echter aanleiding geven tot andere bewaartermijnen van dezelfde categorieën.

Beschrijven categorieën

Als ketenpartners sterk van elkaar afhankelijk zijn voor het uitvoeren van een proces, is het noodzakelijk om in de eigen selectielijst te verwijzen naar de betreffende categorie in de selectielijst(en) van de ketenpartner(s). Ook is het belangrijk de betreffende categorie of het betreffende informatieobject zoveel mogelijk op dezelfde manier te beschrijven als in de selectielijst(en) van de ketenpartner(s). Op die manier zorg je ervoor dat de selectielijst beter aansluit op andere selectielijsten en er geen verwarring ontstaat over welke ketenpartner welke informatie bewaart en hoe lang. Zo voorkom je dat ketenpartners bij het opstellen en toepassen van de eigen selectielijst langs elkaar heen werken.

Houd bij het omschrijven van de categorieën ook rekening met de toepassing ervan: de categorieën moeten wel te operationaliseren zijn in de vorm van beslisregels. Hoe je dat kunt doen, lees je onder "Toepassen beslisregels bewaartermijnen in een keten".

Toepassen beslisregels bewaartermijnen in een keten

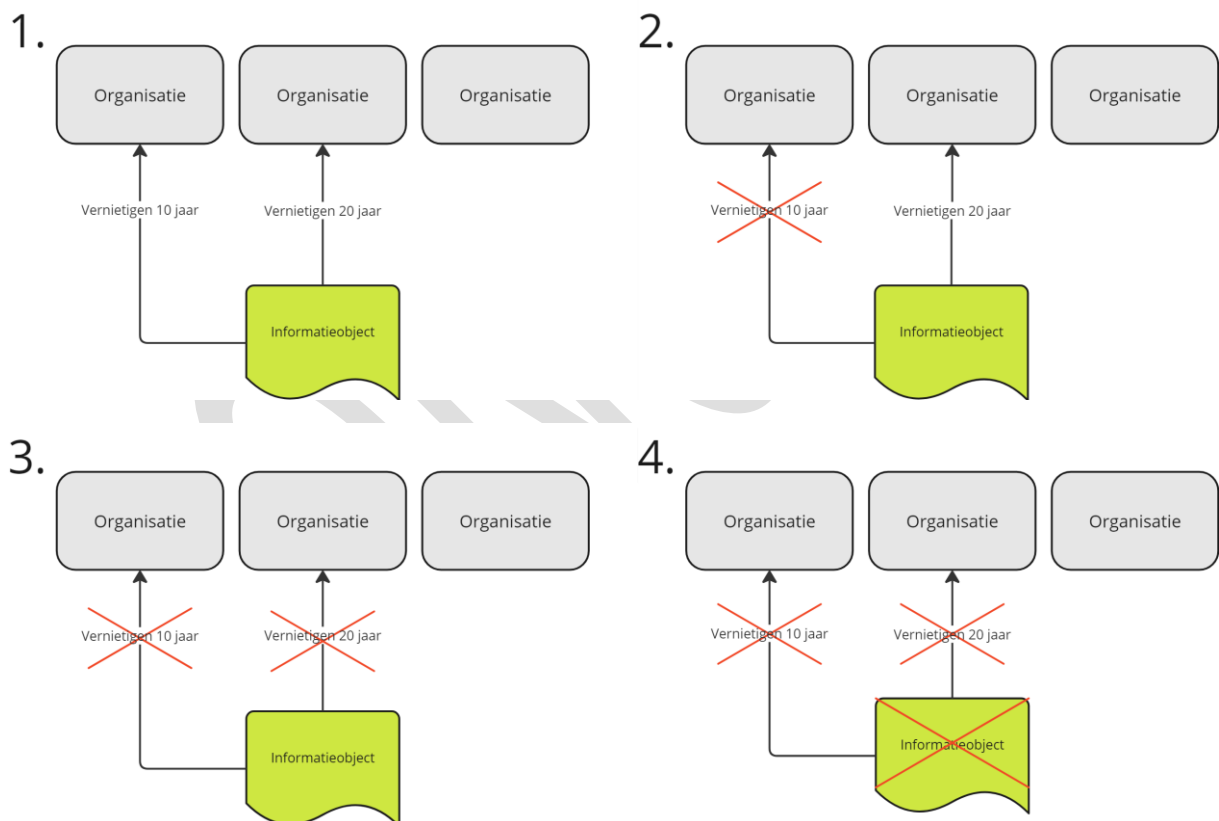
Om de selectielijst uit te voeren is het nodig om de bewaartermijnen te implementeren. Hiervoor stel je beslisregels op. Deze moeten dan natuurlijk aansluiten bij de categorieën en waarderingen die in de selectielijst zijn opgesteld. Hoe je dat doet, staat in de Handreiking Waardering en Selectie. Maar wanneer er sprake is van een informatieketen, komt er in bepaalde scenario's meer bij kijken. Het gaat dan om de implementatiepatronen zoals benoemd in module 3.

Implementatiepatroon	Beslisregels opstellen
1. Silo's	Beslisregels worden per organisatie geïmplementeerd aan de hand van de handreiking waardering en selectie.
2. Gemeenschappelijke voorziening 3. Centrale Applicatie	De applicatie/voorziening wordt in ketens vaak gebruikt voor de opslag en uitwisseling van keteninformatie. Die informatie wordt dan eenmalig opgeslagen en meervoudig gebruikt. Het is dan zaak om de beslisregels in te richten op de verbindingen tussen de keteninformatie en de zorgdrager. De keteninformatie wordt toegankelijk gemaakt voor de organisatie op basis van de respectievelijke selectielijsten.

Wanneer geen verbindingen meer bestaan, wordt het informatieobject vernietigd.

Dit kan er in de praktijk als volgt uitzien:

1. Meerdere organisaties maken gebruik van één informatieobject. Die is bijvoorbeeld opgeslagen in een gemeenschappelijke voorziening. In de selectielijst van organisaties wordt het informatieobject verschillend gewaardeerd: te vernietigen na tien jaar (organisatie 1) en na twintig jaar (organisatie 2).
2. Na tien jaar moet organisatie 1 vernietigen, maar organisatie 2 moet het informatieobject daarna nog tien jaar blijven gebruiken. Dit betekent dat het informatieobject daarom alleen voor organisatie 2 ontoegankelijk wordt gemaakt en de organisatiespecifieke gegevens worden vernietigd. Als het informatieobject uit de gemeenschappelijke voorziening zou worden vernietigd, dan zou het ook meteen ontoegankelijk voor de andere organisatie zijn.
3. Na twintig jaar moet het informatieobject ook ontoegankelijk worden gemaakt voor de organisatie 2.
4. Nu alle connecties zijn vernietigd, kan worden overgegaan tot vernietiging van het informatieobject.

Metagegevens

Aangezien meerdere organisaties gebruik maken van één informatieobject, voegen zij daar hun eigen, organisatiespecifieke metagegevens aan toe. Denk bijvoorbeeld aan het volgende:

- De waardering (te bewaren of te vernietigen) en de bewaartermijn
- Trigger start bewaartermijn
- Datum van ontvangst en datum van verzending
- Organisatieonderdeel (zoals een team of afdeling) die het proces uitvoert

Deze organisatiespecifieke metagegevens moeten worden vernietigd wanneer de lijstjes worden doorgeknipt. Dit betekent dat bij een informatieobject meerdere sets aan metagegevens per organisatie bij het informatieobject worden vastgelegd. Bij het informatieobject bestaat er dus een set metagegevens voor organisatie 1 voor organisatie 2. En wanneer organisatie 1 gaat vernietigen moet de set aan metagegevens van organisatie 2 ook worden vernietigd.

<subpagina>Een gezamenlijke selectielijst in een keten

Wanneer organisaties met elkaar samenwerken rijst de vraag of een gezamenlijke (of keten-) selectielijst een goed idee is. Het gaat dan niet over een koepelorganisatie die gemandateerd wordt om een gezamenlijke selectielijst op te stellen. Voor meer informatie hierover kun je de [handreiking Waardering en Selectie](#) raadplegen. Dat zou de oplossing zijn voor problemen met waardering en selectie in de keten. Maar is dat ook zo? Of creëer je mogelijk nieuwe problemen? Sluit een gezamenlijke selectielijst eigenlijk wel aan bij de inrichting van de samenwerking?

Daarom geven we hieronder weer wanneer het zinvol is en wat de uitgangspunten moeten zijn om een gezamenlijke selectielijst voor een ketensamenwerking op te stellen. We raden daarbij aan om altijd eerst in overleg te gaan met het Nationaal Archief. De antwoorden op onderstaande vragen kunnen een richtlijn zijn voor het gesprek.

Uitgangspunten voor een gezamenlijke selectielijst in een keten

- Het moet duidelijk zijn wat de reikwijdte is van de gezamenlijke selectielijst: op welke categorieën van informatieobjecten is de selectielijst van toepassing? Een informatieobject kan enkel onder één selectielijst vallen.
- Een gezamenlijke selectielijst voor een samenwerking bestaat naast de selectielijst van de organisatie.
- Een selectielijst vloeit voort uit het zorgdragerschap van de organisatie(s): het zorgdragerschap kan niet door middel van een selectielijst worden overgedragen.

<uitklapmenu> Oplossing voor welk probleem? </uitklapmenu>

Eerst moet duidelijk worden welk probleem een gezamenlijke selectielijst moet oplossen. Problemen die mogelijk opgelost kunnen worden met behulp van een gezamenlijke selectielijst zijn bijvoorbeeld:

- Onuitvoerbaarheid van de waardering van categorieën binnen de selectielijsten van de verschillende ketenpartners. Met een gezamenlijke selectielijst kunnen bewaartermijnen eenmalig worden geharmoniseerd. Hierdoor kunnen beslisregels eenvoudiger worden toegepast en vernietiging ook daadwerkelijk worden uitgevoerd.
- Processen die niet worden benoemd binnen selectielijsten van de ketenpartners. Bijvoorbeeld PIOFACH-processen of interne processen van een niet geformaliseerd samenwerkingsverband. Door deze processen vast te leggen in een gezamenlijke selectielijst is de informatie uit deze processen eenvoudiger te beheren. Anders zou je te maken kunnen krijgen met verschillende termijnen vanuit verschillende selectielijsten. Dat is een obstakel voor het beheer.

<uitklapmenu>Hoe is de samenwerking ingericht? </uitklapmenu>

Een gezamenlijke selectielijst past bij sommige vormen van samenwerking beter dan bij andere. Daarbij volgen we de implementatiepatronen zoals die in module Implementatiepatronen in de keten zijn omschreven [link naar module 3.].

1. Patroon 1 geeft geen goede basis voor een gezamenlijke selectielijst. Iedereen richt de archivering zelfstandig in en daarom is er geen goede basis voor een gezamenlijke selectielijst.
2. Patroon 2 geeft al een redelijke basis voor een gezamenlijke selectielijst. Uit gesprekken moet dan volgen of het handig is.
3. Patroon 3 geeft al een goede basis voor een gezamenlijke selectielijst een probleem kan helpen oplossen. Uit gesprekken moet dan volgen of het handig is.

<uitklapmenu> Mandatering vormt geen bestuurlijk obstakel </uitklapmenu>

Om tot een gezamenlijke selectielijst te komen moet een mandaatconstructie worden opgezet. Hier moeten alle ketenpartners mee instemmen. Hoe dat proces eruit ziet en wat erbij komt kijken, kun je terugvinden bij het [Kenniscentrum voor Beleid en Regelgeving](#). Het kenniscentrum omschrijft onder andere de voorwaarden en regels en heeft ook een handreiking over mandatering geschreven.

CONCEPT